

**ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง
ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542¹**

พัชรีย์ ลิ้มบุญดี²

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครองตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2562 ที่ได้เพิ่มเติมในส่วนของการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครองของศาลปกครอง ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมาย แนวคิด ข้อความคิด ลักษณะและหลักการพื้นฐานของการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทที่ถูกนำมาใช้ระงับข้อพิพาทในคดีปกครอง ซึ่งทำให้ทราบว่าการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นเป็นการระงับข้อพิพาททางเลือกประเภทหนึ่ง โดยการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทหมายถึง การระงับข้อพิพาทโดยมีบุคคลที่สามซึ่งเป็นคนกลางเข้ามาช่วยเหลือคู่กรณีพิพาทกันได้หาทางออกหรือข้อตกลงร่วมกันของคู่กรณีที่พิพาทกันนั้น เพื่อให้เกิดการประนีประนอมยอมความกัน โดยคู่กรณีสามารถบรรลุข้อตกลงร่วมกันที่เป็นที่พอใจของทั้งสองฝ่าย โดยผู้ไถ่เกลี่ยไม่มีอำนาจตัดสินใจหรือกำหนดข้อตกลงของคู่กรณี ซึ่งการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทอยู่ภายใต้หลักความไว้วางใจและความสมัครใจของคู่กรณี และการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทถูกนำมาใช้ระงับข้อพิพาททั้งก่อนฟ้องคดีและหลังฟ้องคดี โดยการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทได้รับความนิยมน้อยกว่าหลายและนับว่าเป็นวิธีการระงับข้อพิพาทที่ทรงประสิทธิภาพในการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างกันได้วิธีหนึ่ง ในเวลาต่อมา การไถ่เกลี่ยข้อพิพาทได้ถูกนำมาใช้ในการระงับข้อพิพาททางปกครอง และพัฒนาจนปัจจุบันได้นำมาใช้ในการระงับข้อพิพาทในคดีปกครองที่มีการฟ้องคดีต่อศาลแล้ว ไม่ว่าจะเป็นประเทศฝรั่งเศส ประเทศเยอรมัน รวมทั้งประเทศไทย ซึ่งหากคู่กรณีสามารถตกลงและหาทางออกสำหรับข้อพิพาทร่วมกันได้ย่อมส่งผลดีต่อคู่กรณี ทั้งในเรื่องการประหยัดค่าใช้จ่าย ประหยัดเวลา เนื่องจากข้อพิพาทสามารถระงับได้โดยไม่ต้องใช้วิธีการหรือขั้นตอนพิจารณาตัดสินตามปกติของศาลอีก อีกทั้งยังทำให้ปริมาณคดีในศาลลดน้อยลงซึ่งส่งผลดีกับกระบวนการยุติธรรมหรือการบริหารจัดการคดีที่มีประสิทธิภาพ

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครองตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐาตุร ศิริบุญวัฒนา และคณะกรรมการสอบคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรนิติ เทพสุเมธานนท์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สกลี สิริพิทุร

²นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนกลาง) คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง

จากการศึกษาทำให้ทราบว่า การไถ่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครองตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ยังไม่ชัดเจน และยังไม่ครอบคลุม ด้วยกันหลายประการ ดังนี้

ปัญหาที่หนึ่งเกี่ยวกับประเภทคดีที่สามารถไถ่เกลี่ยได้ ซึ่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2562 มาตรา 66/2 บัญญัติให้คดีพิพาทที่สามารถไถ่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครองได้มีอยู่ 4 ประเภทคดี ได้แก่ คดีพิพาทเกี่ยวกับหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร คดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดหรือความรับผิดอย่างอื่นของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ คดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง และคดีพิพาทอื่นตามที่กำหนดในระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด โดยคดีปกครองที่สามารถไถ่เกลี่ยได้ต้องเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง กล่าวคือ ศาลปกครองต้องสามารถรับคำฟ้องไว้พิจารณาได้ก่อน ซึ่งยังมีคดีปกครองที่อยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลปกครองประเภทหนึ่งคือคดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการ โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (1) ซึ่งเหตุแห่งการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายมีหลายเหตุด้วยกันและบางเหตุนั้น หากพิจารณาจากการใช้อำนาจซึ่งเป็นการใช้อำนาจดุลพินิจ หรืออำนาจที่สามารถแก้ไขได้โดยไม่กระทบต่อประโยชน์สาธารณะและอยู่ภายใต้หลักความชอบด้วยกฎหมายแล้ว หรือเหตุแห่งความไม่ชอบด้วยกฎหมายอื่น ในบางกรณีสามารถนำมาไถ่เกลี่ยข้อพิพาทได้ และคดีประเภทนี้ก็มีกรฟ้องร้องต่อศาลเป็นจำนวนมาก

ปัญหาที่สองปัญหาเกี่ยวกับผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการไถ่เกลี่ย คือคู่กรณี ซึ่งหมายถึงผู้ฟ้องคดี ผู้ถูกฟ้องคดี หรือผู้ร้องสอด โดยที่คดีปกครองคู่กรณีฝ่ายหนึ่งคือหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ปัญหาในส่วนนี้คู่กรณีที่เป็นเอกชนไม่มีปัญหามากนัก แต่สำหรับคู่กรณีที่เป็นหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือที่เรียกว่าฝ่ายปกครองนั้น ไม่ว่าจะเข้าสู่กระบวนการไถ่เกลี่ยในฐานะผู้ยื่นคำร้องหรือคู่กรณีผู้ให้ความยินยอมก็ตาม ในการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทที่เกี่ยวกับเงินหรือทรัพย์สิน ซึ่งผลของการไถ่เกลี่ยจะกระทบกับเงินหรือทรัพย์สินซึ่งเป็นของแผ่นดิน การไถ่เกลี่ยเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวต้องเป็นไปตามกรอบของกฎหมายที่เกี่ยวกับเรื่องเงินหรือทรัพย์สินนั้น ซึ่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2562 มาตรา 66/2 วรรคสอง ได้บัญญัติเป็นหลักการรองรับให้ฝ่ายปกครองพร้อมที่จะเข้าร่วมกระบวนการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทได้โดยบัญญัติไว้ว่า “ในกรณีที่มีการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทที่เกี่ยวกับเงินหรือทรัพย์สิน คณะรัฐมนตรีอาจกำหนดหลักเกณฑ์ให้หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นคู่กรณีต้องได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลังหรือหน่วยงานที่มีอำนาจกำกับดูแลตามกฎหมายด้วยก็ได้” ซึ่งปัจจุบันคณะรัฐมนตรียังไม่มีกรออกหลักเกณฑ์ดังกล่าว อีกทั้ง บทบัญญัติมาตรานี้ก็ไม่ได้บังคับให้คณะรัฐมนตรีต้องกำหนดหลักเกณฑ์แต่อย่างใด ดังนั้น หากคณะรัฐมนตรียังไม่ได้มี

การออกหลักเกณฑ์ดังกล่าวในทางปฏิบัติแล้วย่อมเกิดช่องว่างที่จะให้ฝ่ายปกครองปฏิบัติตาม ทำให้การตัดสินใจเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย ในทางปฏิบัติย่อมเป็นไปได้ยากที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจะเข้ามาไกล่เกลี่ย ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายยื่นคำขอเองหรือเป็นผู้ให้ความยินยอมเข้าสู่การไกล่เกลี่ย เพราะเงินหรือทรัพย์สินของฝ่ายปกครองเป็นของแผ่นดินมิใช่ของเจ้าหน้าที่คนใดคนหนึ่ง การที่จะให้เจ้าหน้าที่มาตัดสินใจในการไกล่เกลี่ยเรื่องดังกล่าวก็อาจทำให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นเกิดความลังเล หากเกิดข้อผิดพลาดจะเกิดความรับผิดชอบตามกฎหมายหรือไม่

ปัญหาเกี่ยวกับผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย ซึ่งตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง มาตรา 66/4 วรรคสาม บัญญัติให้ตุลาการศาลปกครองเป็นผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยเท่านั้น บุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นข้าราชการในศาลปกครองหรือบุคคลภายนอกไม่สามารถทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยได้ ซึ่งการไกล่เกลี่ยมีลักษณะสำคัญ คือ การดำเนินการจะต้องเริ่มต้นและดำเนินไปบนพื้นฐานของความสมัครใจ และความไว้วางใจของคู่กรณี และหน้าที่หลักของตุลาการคือการเป็นตุลาการองค์คณะ ตุลาการเจ้าของสำนวน และตุลาการผู้แถลงคดี ซึ่งเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาคดี การให้ตุลาการทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทย่อมเป็นการเพิ่มหน้าที่ ซึ่งทำให้เป็นภาระแก่ตุลาการมากขึ้น และในบางกรณีการไกล่เกลี่ยของตุลาการก็อาจมีความจำเป็นที่จะต้องขอความเห็นหรือข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่พิพาทกัน และเมื่อพิจารณาถึงการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครองของศาลปกครองฝรั่งเศสที่ให้ตุลาการศาลปกครองหรือบุคคลภายนอกเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ไกล่เกลี่ยได้ ในขณะที่ศาลยุติธรรมกำหนดให้ผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท จะเป็นองค์คณะผู้พิพากษา หรือผู้พิพากษาในองค์คณะคนหนึ่งคนใดหรือหลายคนก็ได้ จะเป็นผู้พิพากษาอื่น หรือจะเป็นข้าราชการศาลยุติธรรม พนักงาน ลูกจ้าง หรือบุคคลภายนอกก็ได้ ไม่ว่านักกฎหมายจะเป็นผู้ขึ้นทะเบียนผู้ประนีประนอมไว้หรือไม่ก็ตาม จะเห็นว่าทั้งฝรั่งเศสและศาลยุติธรรมมีผู้ไกล่เกลี่ยที่หลากหลาย และการมีผู้ไกล่เกลี่ยที่หลากหลายนั้นก็มีส่วนช่วยให้คู่กรณีที่ประสงค์จะไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้มีโอกาสเลือกผู้ไกล่เกลี่ยที่ตนไว้วางใจและตรงกับความประสงค์ของตนได้

ปัญหาที่สามปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เกี่ยวกับระยะเวลาการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้น ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง พ.ศ. 2562 ข้อ 24 วรรคหนึ่ง กำหนดให้ตุลาการผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทกำหนดระยะเวลาการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามที่เห็นสมควรซึ่งต้องไม่เกินเก้าสิบวันนับแต่วันนัดไกล่เกลี่ยข้อพิพาทครั้งแรก ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นผู้รับผิดชอบราชการศาลอาจให้ขยายระยะเวลาดำเนินการไกล่เกลี่ยออกไปได้ตามที่เห็นสมควร แต่ระเบียบดังกล่าวกลับเปิดช่องให้สามารถขยายระยะเวลาดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในกรณีที่มีเหตุจำเป็นได้ โดยที่ไม่ได้กำหนดขอบเขตให้ชัดเจนว่าจะสามารถขยายได้ทั้งหมดไม่เกินกี่ครั้ง และแต่ละครั้งเป็นระยะเวลาเท่าใด โดยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมิใช่การพิจารณาคดีโดยปกติ เพราะฉะนั้น ต้องไกล่เกลี่ยให้แล้วเสร็จในระยะเวลาอันสั้น นอกจากนี้ แต่เดิมแม้จะไม่มี

บัญญัติเรื่องการไต่เถียงข้อพิพาทไว้แต่ศาลก็สามารถระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอื่น เช่น การประนอมข้อพิพาทได้ ซึ่งคู่กรณีไม่จำเป็นต้องใช้การไต่เถียงข้อพิพาทก็ได้ นอกจากนี้ หากปรากฏว่าการไต่เถียงข้อพิพาททำให้ประเด็นแห่งคดีเสร็จสิ้นไปบางส่วน หรือไม่สำเร็จ คดีดังกล่าวคู่กรณีจะต้องกลับเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีตามขั้นตอนปกติต่อไป เมื่อการไต่เถียงข้อพิพาทไม่มีระยะเวลาสิ้นสุดที่ชัดเจน และมีโอกาสที่การไต่เถียงข้อพิพาทไม่สำเร็จต้องกลับมาดำเนินกระบวนการพิจารณาตามปกติยังเป็นการทำให้คู่กรณีต้องเสียเวลากับการดำเนินคดีของตนมากขึ้นจากกระบวนการพิจารณาคดีโดยปกติตามวัตถุประสงค์หนึ่งของการไต่เถียงที่ว่าข้อพิพาทสามารถยุติลงได้อย่างรวดเร็ว

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการไต่เถียงข้อพิพาทในคดีปกครองตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ผู้ศึกษาพบว่า มีข้อเสนอแนะ คือ

1. ปัญหาเกี่ยวกับประเภทคดีที่สามารถไต่เถียงได้ ผู้ศึกษาเห็นว่าควรแก้ไขเพิ่มเติมควรเพิ่มเติมโดยการแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 66/2 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 เป็น “ศาลปกครองมีอำนาจไต่เถียงข้อพิพาทในคดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง ดังต่อไปนี้

(1) คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายไม่ว่าจะเป็นการออกกฎ คำสั่งหรือการกระทำอื่นใดเนื่องจากกระทำโดยไม่มีอำนาจหรือนอกเหนืออำนาจหน้าที่หรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือโดยไม่ถูกต้องตามรูปแบบขั้นตอน หรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำนั้น หรือโดยไม่สุจริต หรือมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือมีลักษณะเป็นการสร้างขั้นตอนโดยไม่จำเป็นหรือสร้างภาระให้เกิดกับประชาชนเกินสมควร หรือเป็นการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ

(2) คดีพิพาทเกี่ยวกับหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร

(3) คดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดหรือความรับผิดอย่างอื่นของหน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ

(4) คดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง

(5) คดีพิพาทอื่นตามที่กำหนดในระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด”

เนื่องจากคดีพิพาทดังกล่าวมีข้อเท็จจริงในบางกรณีที่สามารถไต่เถียงได้ ประกอบกับคดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายมีการฟ้องร้องต่อศาลปกครองเป็นจำนวนมาก หากเพิ่มเติมให้สามารถไต่เถียงได้ ย่อมเป็นการเปิดโอกาสและส่งเสริมให้คู่กรณีได้ใช้วิธีการไต่เถียงเป็นวิธีการระงับข้อพิพาททางเลือก และหากการไต่เถียงประสบผลสำเร็จย่อมทำให้คดีเสร็จสิ้นไปจากศาลอย่างรวดเร็ว และประหยัดเวลาสำหรับคู่กรณีด้วย

อย่างไรก็ตาม หากเหตุแห่งการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายสามารถไถ่ถอนได้หลายกรณี อาจไปกำหนดเป็นคดีพิพาทอื่นโดยที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดเป็นผู้กำหนดก็ได้

2. ปัญหาเกี่ยวกับผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการไถ่ถอน

2.1 ผู้ยื่นคำขอให้มีการไถ่ถอนและคู่กรณีในการไถ่ถอน

ในปัญหานี้เป็นปัญหาที่เกี่ยวกับคู่กรณีในการไถ่ถอนที่เป็นหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งเป็นฝ่ายปกครอง โดยเกี่ยวกับการเข้าสู่กระบวนการไถ่ถอนไม่ว่าจะในฐานะผู้ยื่นคำขอหรือคู่กรณีผู้ให้ความยินยอม ผู้ศึกษาเสนอว่าควรแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 62/2 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ดังนี้

“ในกรณีที่การไถ่ถอนข้อพิพาทตามวรรคหนึ่งเป็นการไถ่ถอนข้อพิพาทที่เกี่ยวกับเงินหรือทรัพย์สิน ให้มีผู้แทนจากกระทรวงการคลังหรือผู้แทนของหน่วยงานที่มีอำนาจกำกับดูแลตามกฎหมายของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นคู่กรณีเข้าร่วมในการไถ่ถอนด้วย”

2.2 ผู้ทำหน้าที่ไถ่ถอนข้อพิพาท

ประเด็นปัญหาในส่วนนี้ ผู้ศึกษาเสนอว่า

(1) ควรยกเลิกบทบัญญัติ มาตรา 66/4 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

เพิ่มเป็นบทบัญญัติใหม่ 1 มาตรา คือ

“วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ให้ประธานศาลปกครองสูงสุดหรืออธิบดีศาลปกครองชั้นต้นแล้วแต่กรณี แต่งตั้งตุลาการศาลปกครองคนหนึ่งหรือหลายคนซึ่งไม่มีหน้าที่รับผิดชอบในสำนวนคดีนั้นปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ไถ่ถอนข้อพิพาท โดยคำนึงถึงความรู้ความเชี่ยวชาญและความเหมาะสมของตุลาการศาลปกครองผู้นั้น”

วรรคสอง บัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ในการไถ่ถอนข้อพิพาท ประธานศาลปกครองสูงสุดหรืออธิบดีศาลปกครองชั้นต้น อาจแต่งตั้งให้ข้าราชการฝ่ายศาลปกครอง หรือบุคคลภายนอกคนหนึ่งหรือหลายคน ทำหน้าที่เป็นผู้ไถ่ถอนร่วมกันกับตุลาการผู้ไถ่ถอนข้อพิพาทตามวรรคหนึ่ง หรือทำหน้าที่เป็นผู้ไถ่ถอนโดยลำพังก็ได้ ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงความเหมาะสมของบุคคลนั้นและความพอใจของคู่กรณีเท่าที่จะพึงกระทำได้”

วรรคสาม บัญญัติว่า “หลักเกณฑ์และคุณสมบัติของผู้ไถ่ถอนข้อพิพาทซึ่งเป็นบุคคลภายนอกให้เป็นไปตามที่กำหนดในระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด”

โดยในระยะแรก อาจมีการแต่งตั้งผู้ทำหน้าที่ไถ่ถอนหลายคนร่วมกันก่อน นอกจากนี้ เพื่อให้การดำเนินการไถ่ถอนที่เป็นระบบจึงเสนอว่าควรมีการจัดตั้งศูนย์รับข้อพิพาทขึ้นมาในศาลปกครองเพื่อให้มีการจัดการเรื่องการไถ่ถอนที่เป็นระบบ และมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน และ

หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐทราบถึงข้อดีของการไถ่เกลี่ยและเข้าสู่กระบวนการจับข้อพิพาทโดยการไถ่เกลี่ยเพิ่มมากขึ้น

3. ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาดำเนินการไถ่เกลี่ยข้อพิพาท

ในส่วนหนึ่งของระยะเวลาในการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่า ควรแก้ไขเพิ่มเติม ข้อ 24 ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง พ.ศ. 2562 เป็นว่า วรรคสอง กำหนดว่า “ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นไม่อาจดำเนินการไถ่เกลี่ยให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง ผู้รับผิดชอบราชการศาลอาจให้ขยายระยะเวลาดำเนินการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทออกไปได้อีกไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง”

วรรคสาม กำหนดว่า “ในกรณีที่มีการขยายระยะเวลาตามวรรคสองแล้ว การดำเนินการไถ่เกลี่ยยังไม่แล้วเสร็จ ผู้รับผิดชอบราชการศาลอาจให้ขยายระยะเวลาดำเนินการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทออกไปได้อีกไม่เกินสามสิบวัน และไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใด ห้ามมิให้มีการขยายระยะเวลาการดำเนินการไถ่เกลี่ยออกไปได้อีก”

เนื่องจากการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นวิธีการระงับข้อพิพาททางเลือกที่ศาลบัญญัติขึ้นใหม่เพื่อเปิดโอกาสให้คู่กรณีมีทางเลือกในการระงับข้อพิพาทกันได้ โดยไม่จำเป็นต้องมีการตัดสินชี้ขาดคดีโดยศาล ซึ่งโดยปกติระยะเวลาการไถ่เกลี่ยจะเร็วกว่าการตัดสินชี้ขาดคดีของศาล ซึ่งถือว่าเป็นข้อดีอย่างหนึ่ง แต่การที่ระเบียบข้อดังกล่าว ไม่ได้กำหนดระยะเวลาสิ้นสุดของการดำเนินการไถ่เกลี่ยไว้ให้ชัดเจน กรณีมีการขยายระยะเวลา เพื่อให้กรอบระยะเวลาสำหรับสำนวนไถ่เกลี่ยมีความชัดเจนและเป็นหลักประกันให้คู่กรณีมีความมั่นใจว่าการเข้าสู่กระบวนการไถ่เกลี่ยจะไม่ทำให้การพิจารณาคดีล่าช้าออกไป หากการไถ่เกลี่ยไม่บรรลุผลสำเร็จ จึงควรแก้ไขระเบียบข้อนี้ให้มีความชัดเจนขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ชลิตา ศรีสง่า. “ข้อจำกัดของกฎหมายในการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทคดีแพ่งของ

ศาลยุติธรรม.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2552.

ตะวัน มานะกุล. กระบวนการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทในประเทศไทย. โครงการสำรวจ

องค์ความรู้เพื่อการปฏิรูปประเทศไทย มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ, 2557.

รัตนลักษณ์ นานนิตธาดา. “การไถ่เกลี่ยคดีปกครองโดยศาลปกครอง.” วิทยานิพนธ์

นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551.